

**UCHWAŁA NR XXVII/285/2017
RADY MIEJSKIEJ INOWROCŁAWIA**

z dnia 27 lutego 2017 r.

**w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii
za 2016 r.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579 i 1948), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2016 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Inowrocławia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej Inowrocławia

Tomasz Marcinkowski

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XXVII/285/2017
RADY MIEJSKIEJ INOWROCŁAWIA
z dnia 27 lutego 2017 r.

Do wyłącznej właściwości rady gminy należy – zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – przyjmowanie sprawozdań z działalności wójta.

Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest przedkładane Radzie Miejskiej, zgodnie z przyjętym przez Radę Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 r.

Rada Miejska dokonuje oceny realizacji Programu za miniony rok oraz przyjmuje sprawozdanie Prezydenta Miasta Inowrocławia przed uchwaleniem Programu na następny rok.

Mając powyższe na uwadze wywołanie uchwały jest uzasadnione. Inicjatorem wywołania uchwały jest Prezydent Miasta Inowrocławia.

Rada Miejska Inowrocławia podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2016 r. w głosowaniu jawnym. Na 23 radnych w głosowaniu wzięło udział 21 radnych obecnych na sesji. Za przyjęciem uchwały głosowało 21 radnych, głosy przeciwne - 0, wstrzymujących się - 0.

Przewodniczący Rady Miejskiej Inowrocławia

Tomasz Marcinkowski

Sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Inowrocławiu za 2016 rok

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zadania własne gminy realizowane były w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wprowadzonego uchwałą nr XVII/157/2016 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 22 lutego 2016 r. Koordynacją i realizacją Programu zajmował się Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Inowrocławiu pod nadzorem merytorycznym Wydziału Spraw Społecznych i Promocji Zdrowia Urzędu Miasta Inowrocławia.

Działania profilaktyczne prowadzone były na trzech poziomach: profilaktyka uniwersalna, selektywna oraz wskazująca odpowiednio do stopnia ryzyka.

I. Profilaktyka uniwersalna

Zadaniem tego poziomu było przeciwdziałanie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych (zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej) poprzez dostarczanie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka. Działania te dotyczyły zagrożeń rozpowszechnionych, takich jak używanie substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki). Adresowana była do ogółu populacji. Jej celem była promocja zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji, a przez to zmniejszenie zachowań ryzykownych.

Wykonany zakres rzeczowy zadań:

1. Kampania „Wolni od dopalaczy – kreatywni w życiu”

Kampania „Wolni od dopalaczy – kreatywni w życiu” była skierowana do uczniów, rodziców i grona pedagogicznego inowrocławskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W ramach kampanii zrealizowano warsztaty profilaktyczno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży (1406 uczniów) oraz wykłady skierowane do rodziców (126 osób) i szkolenia dla kadry pedagogicznej w zakresie tematyki dopalaczy (48 osób). Jako podsumowanie kampanii zrealizowano festyn profilaktyczny skierowany do dzieci i młodzieży. Celem tego przedsięwzięcia było informowanie uczestników o zagrożeniach wynikających z użytkowania dopalaczy, ale także zachęcenie do podjęcia refleksji nad celem sięgania po dopalacze, konsekwencjami takiej decyzji i przede wszystkim możliwościami alternatywnymi wobec dopalaczy. Celem festynu była prezentacja kreatywnych i utalentowanych młodych ludzi oraz zachęcenie dzieci i młodzieży do angażowania się w alternatywne wobec dopalaczy formy spędzania czasu i zdobywania uznania w grupie rówieśniczej. Intencją było także przedstawienie bogactwa i różnorodności tych form z uwzględnieniem perspektywy odbiorców kampanii. Realizację kampanii rozpoczęto wraz z inauguracją roku szkolnego 2015/2016. Przeprowadzono dwa spotkania z pedagogami szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ich celem było zaplanowanie działań

profilaktycznych, zebranie informacji na temat potrzeb szkół w zakresie zajęć profilaktycznych oraz zaproszenie do udziału w kampanii „Wolni od dopalaczy, kreatywni w życiu”. Przedstawiono cele i założenia projektu oraz zebrano informacje zwrotne dotyczące gotowości pedagogów do włączenia się w akcję i możliwości jej realizowania w formie warsztatów, wykładów i spotkań na temat dopalaczy. Omówiono z pedagogami szkół harmonogram działań w związku z realizacją festynu profilaktycznego podsumowującego kampanię. Festyn odbył się w maju 2016 r. Do organizacji włączyli się reprezentanci następujących inowrocławskich placówek: Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 9, Szkoła Podstawowa nr 11, Szkoła Podstawowa nr 16, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Zespół Szkół Integracyjnych, Zespół Szkół im. Marka Kotańskiego, Zespół Szkół Katolickich, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, I Liceum Ogólnokształcące, II Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Zawodowych Rzemiosła. Dzieci i młodzież z ww. szkół mieli okazję do zaprezentowania swoich umiejętności i zainteresowań na deskach Muszli Koncertowej oraz w przygotowanych stanowiskach namiotowych. Na scenie prezentowano taniec, śpiew, boks, gimnastykę akrobatyczną, grę na instrumentach oraz recytację. Gościnnie wystąpiły również dzieci i młodzież ze Studia Tańca Pana Adama Borzęckiego. Na stanowiskach zachęcano natomiast do rozwijania takich pasji jak rysunek, malarstwo, fotografia, carving – rzeźbienie w owocach i warzywach, fryzjerstwo, florystyka, robotyka czy modelarstwo. Młodzież wsparli także dorośli pasjonaci prezentując stanowiska z karykaturami, origami, quillingiem¹ i robotyką. Udział w festynie wzięło około 260 osób, w tym dzieci i młodzież z kadrą pedagogiczną szkół. Odbiorcami festynu było około 400 osób.

Podsumowanie kampanii „Wolni od dopalaczy – kreatywni w życiu” miało miejsce w czerwcu 2016 r. podczas zebrania, na które zaproszono pedagogów – koordynatorów kampanii w poszczególnych placówkach oświatowych. Zebrano opinie i wnioski dotyczące udziału w festynie. Podsumowano także prowadzone w ciągu roku szkolnego 2015/2016 działania profilaktyczno-edukacyjne. Pedagodzy wypełnili ankiety ewaluacyjne, w których korzystnie ocenili współpracę w zakresie profilaktyki w szkołach.

2. Kampania „Zachowaj trzeźwy umysł”

Kampania „Zachowaj trzeźwy umysł” rozpoczęła się w kwietniu i była realizowana do października 2016 r. Hasło tej edycji „Pod dobrą opieką” wskazywało na główne cele kampanii, którymi były:

- 1) wspieranie rozwoju dziecka poprzez eliminowanie cech charakteru będących wynikiem nadmiaru lub braku opieki rodzicielskiej;
- 2) wpływanie na przyczynę negatywnych zachowań poprzez uświadamianie rodzicom zagrożeń wynikających z ich nadopiekuńczości lub zaniedbań;
- 3) wspieranie działalności wychowawczej placówek w zakresie nowoczesnej edukacji prozdrowotnej poprzez realizację działań profilaktycznych.

Kampania oparta była o profesjonalne programy edukacyjno-profilaktyczne dla dzieci i dorosłych. Realizatorzy otrzymali zestawy scenariuszy zajęć, karty pracy z ćwiczeniami i zadaniami dla dzieci.

W program kampanii zaangażowały się świetlice socjoterapeutyczne: „Tygrysek”, „Kasztanek”, „Świetlik” i „Motylek” oraz świetlica socjoterapeutyczna Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka „Niezapominajka”. W projekcie tym zrealizowano następujące działania:

---

¹ Tworzenie ozdób z wąskich pasków papieru.

- 1) zajęcia profilaktyczne dla dzieci na bazie scenariuszy od organizatora kampanii pn. „Pomóż Toli i Tymkowi dobrze wybrać” oraz „Zaopiekuj się Tymkiem, zaopiekuj się Tolą”;
- 2) warsztaty dla rodziców pn. „Troszczę się o Ciebie” oraz „Dobra opieka daje moc”;
- 3) pogadanki na temat roli zwierząt w życiu człowieka pt. „Mój mały przyjaciel”;
- 4) tworzenie przez dzieci map pt. „Fajne życie” odzwierciedlających ich wyobrażenia na temat dobrego i szczęśliwego życia;
- 5) wykonanie prac plastycznych do konkursu ogłoszonego przez organizatora pn. „Pod dobrą opieką”;
- 6) udział w Przeglądzie Twórczości Artystycznej świetlic socjoterapeutycznych;
- 7) udział w Biegu Patrolowym w Balczewie;
- 8) projekcje filmów o tematyce prozdrowotnej;
- 9) udział w konkursie modelarskim;
- 10) zajęcia dla dzieci i młodzieży na podstawie autorskich scenariuszy wychowawczyń świetlic: „Wolność – odpowiedzialność”, „Nie daj się nabrać”, „Alkohol – przegrane życie”, „Jak sobie radzić z problemami”, „Asertywność – co to takiego”, „Zdrowo żyję – wiem, co dla mnie dobre”, „Jestem szczęśliwy – troszczę się o siebie i innych”.

Ogółem w działaniach zrealizowanych w ramach kampanii wzięło udział 90 dzieci i 50 rodziców. W październiku 2016 r. odbyło się spotkanie podsumowujące kampanię, w trakcie którego zostały wręczone certyfikaty dla realizatorów, dyplomy i nagrody dla dzieci.

3. Kampania „Pozory mylą, dowód nie”

Kampania rozpoczęła się w grudniu 2015 roku przeprowadzeniem badania „tajemniczy klient”. Głównym celem podejmowanych działań było zwrócenie uwagi sprzedawców i świadków sprzedaży w sklepach, że dorosły wygląd nie oznacza pełnoletności upoważniającej do zakupu alkoholu. W realizację kampanii włączyły się szkoły ponadgimnazjalne: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, II Liceum Ogólnokształcące, III Liceum Ogólnokształcące oraz świetlica socjoterapeutyczna „Kasztanek”. Zgodnie z ustalonym harmonogramem przeprowadzone zostały akcje edukacyjne dla rodziców (300 osób) podczas zebrań w szkołach oraz akcje informacyjne dla uczniów podczas przerw międzylekcyjnych (2148 uczniów). Ponadto uczniowie pod opieką pedagogów (40 uczestników) dokonali dystrybucji materiałów edukacyjnych do punktów sprzedaży, które wcześniej objęte były badaniem „tajemniczy klient”. Każda szkoła otrzymała pakiet materiałów, w którym znalazły się: mapki z rejonami – punktami sprzedaży, list do sprzedawców podpisany przez Prezydenta Miasta Inowrocławia, ulotki i plakaty oraz wizytówki reklamujące internetową platformę szkoleniową dla sprzedawców.

W kwietniu 2016 r. odbyło się spotkanie z pedagogami podsumowujące kampanię. Na podstawie relacji pedagogów można stwierdzić, że w większości punktów sprzedaży chętnie przyjmowano materiały z zapewnieniem, że zostaną wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Zdarzały się jednak sytuacje, w których pracownik sklepu nie przyjął materiałów uzasadniając odmowę brakiem obecności właściciela.

4. Akcja profilaktyczna „Hejt i mowa nienawiści”

W 2016 r. w działaniach profilaktycznych podjęta została tematyka hejtu i mowy nienawiści, zjawisk powszechnie występujących w mediach, w otoczeniu każdego z nas, w przestrzeni publicznej, przede wszystkim szeroko pojawiających się w internecie, dla których bazą jest powszechne przekonanie, że sieć to przestrzeń wolności słowa, w której więcej wolno.

Wyniki badań przeprowadzonych przez Centrum Badań nad Uprzedzeniami Uniwersytetu Warszawskiego czy Fundację im. Stefana Batorego pokazują, że obcowanie z treściami wrogimi, nienawistnymi powoduje u ludzi mniejszy stopień wrażliwości na nie oraz wyższy stopień uprzedzeń wobec osób, których hejt dotyczy. Częsty kontakt z mową nienawiści skutkuje wreszcie przekonaniem, że język wrogości nie jest naruszeniem żadnych norm społecznych, z czasem nie szokuje już w ogóle. Jednocześnie osoby doświadczające hejtu cierpią, są wykluczone, osamotnione i pełne lęku. Niejednokrotnie podczas zajęć warsztatowych na temat cyberprzemocy prowadzonych przez terapeutów uczniowie wskazywali na zjawisko hejtu podając przykłady ze swojego otoczenia. Prowadzący zajęcia odnosili jednak wrażenie, że zamieszczanie obraźliwych komentarzy na portalach społecznościowych lub ośmieszających zdjęć czy filmików, nie było przez większość uczestników zajęć postrzegane jako forma przemocy. W związku z powyższym podjęcie tematu w formie akcji i odrębnych zajęć z młodzieżą wydało się koniecznością. Celem podjętych działań było przede wszystkim uwrażliwienie na potrzebę reagowania na hejt, wskazywanie na konsekwencje obcowania z mową nienawiści.

W październiku 2016 r. odbyło się spotkanie z pedagogami szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (12 osób), podczas którego poruszony został temat hejtu i mowy nienawiści. W grudniu 2016 r. w trakcie tzw. „dużych przerw” w szkołach młodzież zorganizowała happeningi, prelekcje, stoiska informacyjne, wystawy plakatów i prac plastycznych uczniów. Ponadto podczas godzin wychowawczych nauczyciele podejmowali ten temat w formie pogadanek, dyskusji, debat. Ogółem w przedsięwzięciu wzięło udział 4443 uczniów. Do akcji aktywnie włączyły się następujące placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 9, Szkoła Podstawowa nr 11, Szkoła Podstawowa nr 16, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 3, Gimnazjum nr 4, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marka Kotańskiego, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, Zespół Szkół Zawodowych Rzemiosła, II Liceum Ogólnokształcące. W trakcie zajęć warsztatowych realizowanych przez specjalistów ośrodka, prowadzonych w formie dialogu z młodzieżą, szczególnie podkreślano konsekwencje obcowania z mową nienawiści, posługiwania się nią oraz sposoby reagowania na te treści.

5. Koncert profilaktyczny „Hejtujemy dopalacze”

„Hejtujemy dopalacze” – pod takim hasłem w listopadzie 2016 r. zorganizowano w Teatrze Miejskim koncert profilaktyczny z udziałem zespołu ROAN. Uczestnikami koncertu była młodzież inowrocławskich szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych: Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 3, Gimnazjum nr 4, Zespół Szkół Integracyjnych, Zespół Szkół im. Marka Kotańskiego, III Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, II Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Zawodowych Rzemiosła. Odbyły się 2 koncerty, w których uczestniczyło 744 uczniów.

Celem koncertu było skonfrontowanie wyobrażeń młodzieży nt. dopalaczy z rzeczywistymi skutkami ich zażywania, odniesienie do technik manipulacji stosowanych w reklamie i marketingu towarzyszących sprzedaży dopalaczy oraz przekazanie merytorycznej wiedzy związanej z tematyką dopalaczy. W związku z tym poza częścią muzyczną uczestnicy spotkania mieli okazję wysłuchać odpowiedzi specjalistów na pytania dotyczące tematyki dopalaczy. Byli także świadkami przedstawienia z udziałem młodzieży, podczas którego ochotnicy z widowni pod obietnicą niezapomnianej nocy wygrywali upokorzenie, pełne fantazji i wyjątkowości wizje kończyły się pobytem w zakładzie psychiatrycznym, a poczucie

siły i nieograniczoności wywołane przez dopalacze prowadziły do wózka inwalidzkiego. Przy okazji koncertu odtworzono także teledysk do piosenki „Naturalna moc”, którą zespół nagrał na potrzeby akcji „Hejtujemy dopalacze”. Koncert miał zachęcić młodzież do refleksji nad tym, jak niebezpieczne bywają środki psychoaktywne, jak dalekie jest nasze wyobrażenie o ich działaniu od rzeczywistych skutków ich używania oraz zachęcić do tego, by się przed nimi bronić. Udowodniono, że przez zabawę również można kształtować pozytywne postawy młodych ludzi. Zorganizowano także spotkanie z młodzieżą z Zespołu Szkół Integracyjnych oraz z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, która przygotowała i realizowała na scenie część edukacyjną, podczas którego wręczone zostały podziękowania za zaangażowanie w realizację projektu. Na podstawie informacji od młodzieży wnioskować można, że taka forma przekazywania wiedzy bardzo się spodobała ich rówieśnikom, w przeciwieństwie do dotychczasowych form, takich jak np. konferencje.

6. „III Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków”

Program opracowany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy do grupy rekomendowanych ogólnopolskich programów profilaktycznych adresowanych do populacji dzieci i młodzieży wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi. Promuje wśród odbiorców postawy abstynenckie, zwiększa ich świadomość w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu oraz angażuje rodziców, którzy mają znaczący wpływ na postawę dzieci wobec tej substancji i ich decyzję o jej spożywaniu. W ramach programu „III Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków”, stanowiącego ważny element lokalnej polityki wobec alkoholu, w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. pedagodzy, wychowawcy oraz nauczyciele z inowrocławskich szkół przeprowadzili cykl ośmiu zajęć dla uczniów, zaprosili na spotkania ich rodziców oraz przedstawili sprawozdanie z programu radom pedagogicznym placówek, w których był on realizowany.

12 realizatorów przeprowadziło zajęcia w następujących placówkach na terenie Miasta Inowrocławia:

- 1) w 6 szkołach podstawowych (Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 6, Szkoła Podstawowa nr 11, Szkoła Podstawowa nr 16, Zespół Szkół Integracyjnych);
- 2) w 4 gimnazjach (Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 3, Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Zespół Szkół Integracyjnych);
- 3) w Ochotniczym Hufcu Pracy.

Programem objęto łącznie 483 uczniów (w tym 265 chłopców oraz 218 dziewcząt). W ocenie realizatorów młodzież chętnie uczestniczyła w zajęciach, wykazywała duże zainteresowanie programem oraz tematem zajęć. W każdej z placówek odbyły się jedno lub dwa spotkania dla rodziców. Uczestniczyły w nich 393 osoby (60,2%) spośród 653 zaproszonych. Odbiorcami programu było także 581 członków rad pedagogicznych. Realizatorzy przedstawili lub przypomnieli im najistotniejsze treści i cele zajęć dla uczniów oraz podzielili się z nimi własnymi spostrzeżeniami. W jednej placówce spotkanie poświęcono udziałowi uczniów w kampanii „Wolni od dopalaczy – kreatywni w życiu” (przygotowanie programu artystycznego). Jedna z realizatorek omówiła także działalność placówki w zakresie profilaktyki uzależnień. Każdy z realizatorów programu uczestniczył również w warsztatach przygotowujących do przeprowadzenia zajęć oraz w spotkaniach superwizyjnych. Podczas szkolenia realizatorów uwzględniono następujące zagadnienia: wsparcie dzieci z rodzin alkoholowych, strategie kontaktu z rodzicami – emocje realizatorów, mechanizmy uzależnienia, dodatkowe materiały do programu, komunikacja, wartość merytoryczna programu, techniki pracy z grupą. Instruktor programu wysoko ocenił stopień jego

atrakcyjności, jego wartość merytoryczną, użyteczność szkolenia, w którym uczestniczy oraz przydatność materiałów pomocniczych.

7. Warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców

W 2016 roku zrealizowano zajęcia psychoedukacyjne dla 6 grup rodziców. Uczestniczyło w nich 64 rodziców. Każdy warsztat miał zarysowany własny profil tematyczny, jednocześnie każdy z nich dotyczył podstawowych i zasadniczych wątków związanych z problematyką zakłóceń psychologicznych w relacjach rodziców z dziećmi. Szczególną pozycję zajmowała problematyka umiejętności wychowawczej dotyczącej stawiania dziecku granic: moralnych, normatywnych, obyczajowych i co istotne emocjonalnych. Ponieważ większość rodziców miała z tym duże kłopoty, pracowano nad umiejętnością rozpoznawania granic i ich egzekwowania. Najwięcej trudności stwarzało rozpoznawanie i egzekwowanie granic emocjonalnych. To bardzo ważne zagadnienie, ponieważ dzieci w sytuacjach niejasności w tej kwestii tracą lub w ogóle nie nabywają poczucia bezpieczeństwa. Zaburzone zachowania dziecka stają się wtedy jedynym sposobem rozładowywania niepokoju, złości i lęku. Drugim podstawowym wątkiem zajęć były problemy związane ze szczególnie ważną umiejętnością wychowawczą, jaką jest porozumiewanie się i rozpoznawanie potrzeb psychologicznych dziecka. Na zajęciach rodzice uczyli się rozpoznawać świadome i nieświadomiane intencje „zakodowane” w komunikacji z dzieckiem. Dzięki temu rodzice stali się bardziej efektywni w realizowaniu swojej „rodzicielskiej władzy”, bardziej wspierający i rozumiejący swoje dzieci. Zajęcia były prowadzone w sposób zindywidualizowany, co oznacza, że poza podstawowym materiałem psychoedukacyjnym zajmowano się specyfiką każdej rodziny, która ma swój niepowtarzalny styl, drogę rozwoju i doświadczenia. Podsumowując, stwierdzić można, że zrealizowane zajęcia psychoedukacyjne wsparły rodziców w ich roli wychowawczej.

8. Warsztaty w szkołach

Zajęcia warsztatowe były realizowane na wszystkich szczeblach nauczania przez zespół 5 realizatorów, zgodnie z harmonogramem i oczekiwaniami przedstawicieli placówek oświatowych, zgłoszonymi na początku roku szkolnego. Głównymi celami zajęć były edukacja i informacja w obszarach takich jak: uzależnienia od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze), uzależnienia behawioralne, przemoc i agresja, konflikty interpersonalne, zagrożenia związane z internetem, hejt i mowa nienawiści oraz podnoszenie umiejętności psychospołecznych.

Szkoły podstawowe

W szkołach podstawowych zrealizowane zostały warsztaty o następującej tematyce:

- 1) „Wiem, czego chcę i potrafię o tym powiedzieć – jestem asertywny”;
- 2) „Agresja wokół nas”;
- 3) „Relacje rówieśnicze”;
- 4) „Przemoc w grupie rówieśniczej”;
- 5) „Jak bezpiecznie korzystać z Internetu? Cyberprzemoc, uzależnienie od Internetu, upublicznianie danych osobowych”;
- 6) „3, 2, 1,...Internet”;
- 7) „Wybieram zdrowie – używkom mówię NIE!”;
- 8) „Negatywny wpływ alkoholu, narkotyków i dopalaczy na nasze życie”;
- 9) „Dopalaczom mówimy NIE”;
- 10) „Jak zrozumieć innych? Czym jest empatia?”;
- 11) „Jak zrozumieć innych – trening empatii”;
- 12) „Wyłącz hejt”.

Placówki, w których przeprowadzone zostały zajęcia, to: Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Marka Kotańskiego, Zespół Szkół Integracyjnych, Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 9, Szkoła Podstawowa nr 10, Szkoła Podstawowa nr 11, Szkoła Podstawowa nr 16 oraz Katolicka Szkoła Podstawowa. Ogółem w warsztatach wzięło udział 1050 uczniów, odbyło się 65 spotkań.

Szkoły gimnazjalne

W gimnazjach przeprowadzone zostały zajęcia w następujących tematach:

- 1) „Stop cyberprzemocy!”;
- 2) „Jak bezpiecznie korzystać z internetu? Cyberprzemoc, uzależnienie od internetu, ochrona danych osobowych”;
- 3) „Dopalacze – świadomy wybór”;
- 4) „Profilaktyka dopalaczy”;
- 5) „Dopalacze – co tracę?”;
- 6) „E-papierosy – bezpieczna moda?”;
- 7) „Przemoc można zatrzymać”;
- 8) „Jak sobie radzić z agresją?”;
- 9) „Agresja wokół nas”;
- 10) „Profilaktyka uzależnień”;
- 11) „Wybieram zdrowie – używkom mówię NIE!”;
- 12) „Negatywny wpływ alkoholu, narkotyków, dopalaczy na nasze zdrowie”;
- 13) „Jak sobie poradzić z konfliktem?”;
- 14) „Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów”;
- 15) „Relacje rówieśnicze”;
- 16) „Oswoić stres”;
- 17) „Złość, agresja, przemoc”;
- 18) „Co to znaczy być uzależnionym?”
- 19) „Zjawisko przemocy i cyberprzemocy”;
- 20) „Zamiast hejtu”;
- 21) „Wyłącz hejt”.

Szkoły, w których realizowane były warsztaty, to: Gimnazjum w Zespole Szkół im. Marka Kotańskiego, Zespół Szkół Integracyjnych, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 4, Gimnazjum Katolickie. Odbyły się 62 spotkania z udziałem 1539 uczniów.

Szkoły ponadgimnazjalne

W szkołach ponadgimnazjalnych zrealizowane zostały zajęcia o następującej tematyce:

- 1) „Stop cyberprzemocy”;
- 2) „Wybieram zdrowie – używkom mówię NIE!”;
- 3) „Przemoc rówieśnicza”;
- 4) „Dopalacze – świadomy wybór”;
- 5) „Dopalacze – co tracę?”;
- 6) „Profilaktyka uzależnień”;
- 7) „Warsztat profilaktyczny – uzależnienie od środków psychoaktywnych”;
- 8) „Alkohol – narkotyk inicjacyjny”;
- 9) „Jestem dorosły – jestem odpowiedzialny”;
- 10) „Uzależnienie behawioralne i zachowanie problemowe młodzieży”;
- 11) „Hejt i mowa nienawiści”.

Placówki, w których przeprowadzone były warsztaty, to: I Liceum Ogólnokształcące, II Liceum Ogólnokształcące, III Liceum Ogólnokształcące, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Zespole Szkół im. Marka Kotańskiego, Zespół Szkół

Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, Akademia Szkolnictwa Zawodowego „AS”, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława Łokietka. Łącznie w zajęciach wzięło udział 1809 uczniów, odbyło się 77 spotkań.

W placówkach oświatowych, oprócz zajęć z uczniami, realizowane były również wykłady i szkolenia dla kadry pedagogicznej i rodziców. Wykłady nt. dopalaczy oraz sposobów radzenia sobie w sytuacji konfliktowej przeprowadzone zostały w Szkole Podstawowej nr 4, Szkole Podstawowej nr 9, Szkole Podstawowej nr 11, w Gimnazjum nr 1 oraz w Gimnazjum Katolickim, udział wzięło 129 rodziców. Szkolenia dla nauczycieli nt. dopalaczy zrealizowane były w Gimnazjum nr 1 i w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, uczestniczyło w nich 48 osób.

9. Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Na podstawie art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487) w okresie od stycznia do grudnia 2016 r. działając, z upoważnienia Prezydenta Miasta Inowrocławia, członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadzili 7 akcji kontrolnych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Miasta Inowrocławia. Przedmiotem akcji, którymi objęto łącznie 69 punktów, było przestrzeganie zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. W żadnym z kontrolowanych sklepów nie stwierdzono naruszenia przepisu art. 15 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, czyli nie stwierdzono sprzedaży napojów alkoholowych osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18, na kredyt lub pod zastaw. Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w miejscach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych powinna być uwidocziona informacja o szkodliwości spożywania alkoholu. W 3 kontrolowanych punktach sprzedaży, w których postępowano wbrew temu przepisowi, przeprowadzający kontrolę poinformowali o obowiązujących w tym zakresie przepisach.

II. Profilaktyka selektywna

Ma na celu zapobieganie, ograniczanie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych. Cele te mogą być osiągnięte między innymi poprzez ograniczanie czynników ryzyka związanych ze środowiskiem rodzinnym i rówieśniczym, poprawę funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, promocję postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodziny w rozwiązywaniu problemów uzależnień jej członków. Głównie jest to poradnictwo rodzinne, indywidualne, socjoterapia oraz trening umiejętności społecznych.

Świetlice socjoterapeutyczne

Świetlice socjoterapeutyczne są placówkami wsparcia dziennego mającymi na celu pomoc rodzinie dysfunkcyjnej, w której występuje m.in. problem alkoholowy, przemoc domowa lub brak umiejętności wychowawczych. Głównym założeniem jest pomoc dziecku i rodzinie, wsparcie rodziny w trudnych sytuacjach, jak również przeciwdziałanie powstawaniu sytuacji kryzysowych. W świetlicach podejmowane są działania o charakterze profilaktycznym mające na celu zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz działania o charakterze naprawczym i wspierającym. To placówki, w których dzieci z rodzin dysfunkcyjnych mogą odnaleźć swoje miejsce i spokój do odrabiania lekcji oraz rozwijania

zainteresowań, poznać podstawowe zasady funkcjonowania w społeczeństwie oraz przyglądać się pozytywnym postawom dorosłych.

Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Inowrocławiu prowadzi cztery świetlice socjoterapeutyczne:

- 1) „Świetlik” – ul. Kasztelańska 22;
- 2) „Motylek” – ul. Słoneczna 20;
- 3) „Tygrysek” – ul. Armii Krajowej 16;
- 4) „Kasztanek” – al. Niepodległości 4.

Podopieczni trzech pierwszych świetlic to uczniowie inowrocławskich szkół podstawowych, natomiast do ostatniej – „Kasztanka” – uczęszczają gimnazjaliści. Do świetlic dzieci kierowane są przez pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz na indywidualne wnioski rodziców. Świetlice są otwarte we wszystkie dni robocze w godzinach od 14⁰⁰ do 19⁰⁰.

Każdego dnia praca w świetlicach odbywała się według ustalonego planu:

- 14⁰⁰ – 16⁰⁰ – odrabianie zadań domowych, praca nad wyrównaniem zaległości szkolnych,
- 16⁰⁰ – 17⁰⁰ – posiłek,
- 17⁰⁰ – 19⁰⁰ – zajęcia specjalistyczne (socjoterapeutyczne, informatyczne, muzykoterapia, modelarskie, sportowe, arteterapia, taneczne).

W czasie ferii zimowych i półkolonii letnich świetlice funkcjonowały w godzinach 10⁰⁰ – 15⁰⁰.

W 2016 r. do świetlic uczęszczało 132 dzieci, w tym 61 dziewczynek i 71 chłopców. Byli to uczniowie szkół podstawowych (103 osoby) oraz gimnazjalnych (29 osób). W większości dzieci kierowane były do świetlic przez pracowników socjalnych (68 skierowań) oraz pedagogów szkolnych (55 skierowań). W pozostałych przypadkach dziecko trafiło do świetlicy na wniosek rodziców (9 skierowań). Główne powody skierowań do świetlic to trudności w nauce, zła sytuacja materialna rodziny, problemy alkoholowe w rodzinie oraz trudności wychowawcze.

Cele i zadania świetlicy socjoterapeutycznej

Celem działalności świetlicy socjoterapeutycznej jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz udzielanie pomocy dzieciom wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich prawidłowego rozwoju. Świetlica zapewnia m.in. opiekę wychowawczą, pomoc w nauce, umożliwia rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, stwarza warunki do stymulowania rozwoju dziecka oraz eliminowania zaburzeń zachowania. Niezwykle ważne w działalności świetlicy tego typu jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa dzieciom, którym rodzina nie jest w stanie zaspokoić tej podstawowej i ważnej w prawidłowym rozwoju potrzeby.

Do zadań świetlicy socjoterapeutycznej należy:

- 1) indywidualna diagnoza dziecka, jego sytuacji rodzinnej i szkolnej;
- 2) ścisła współpraca z rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka w zakresie diagnozowania potrzeb, planowania pomocy, monitorowania procesu pomagania (konsultacje wychowawcy z rodzicami), organizowanie spotkań indywidualnych i grupowych z rodzicami lub opiekunami dziecka;
- 3) prowadzenie oddziaływań korekcyjnych, terapeutycznych, kompensacyjnych i profilaktycznych (indywidualnych i grupowych);
- 4) organizowanie zajęć edukacyjno-wychowawczych, w tym: pomoc w nauce, umożliwianie rozwoju zainteresowań, organizacja zabaw i spotkań okolicznościowych;
- 5) udzielenie wsparcia rodzinom przeżywającym kryzysy (spotkania indywidualne z dziećmi i rodzicami, pomoc psychologiczna);

- 6) współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły – pedagog szkolny, wychowawca klasy);
- 7) prowadzenie dokumentacji pracy świetlicy.

Metody i techniki pracy:

Podczas zajęć prowadzonych w świetlicach stosowano różne metody i techniki pracy z grupą.

W zależności od potrzeb podopieczni angażowani byli w:

- 1) rozmowy kierowane;
- 2) pracę w grupach;
- 3) dyskusje;
- 4) krąg uczuć;
- 5) przygotowanie scenek;
- 6) burzę mózgów;
- 7) gry i zabawy;
- 8) rundki;
- 9) twórczość plastyczną;
- 10) aktywność ruchową;
- 11) konkursy;
- 12) inscenizacje;
- 13) ćwiczenia relaksacyjne;
- 14) zabawy przy muzyce;
- 15) twórczość modelarską;
- 16) prace manualne (quilling, hafciarstwo).

Najważniejsze zajęcia realizowane w świetlicach

Socjoterapia

Zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone były w oparciu o program pracy socjoterapeutycznej „Jesteśmy razem”, który został przygotowany przez wychowawców – socjoterapeutów pracujących w świetlicach. Podstawę jego stworzenia stanowiły doświadczenia pracy wychowawczej z dziećmi, które umożliwiły dobór określonych metod i technik pracy dostosowanych do potrzeb podopiecznych. Głównym celem programu była poprawa społecznego i emocjonalnego funkcjonowania dzieci i młodzieży poprzez budowanie pozytywnych kontaktów interpersonalnych oraz rozwijanie czynników chroniących przed pojawieniem się zachowań ryzykownych. Poprzez oddziaływania socjoterapeutyczne i profilaktyczne wychowankowie mieli możliwość poznać metody radzenia sobie z trudnymi sytuacjami oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych, uczyli się jak rozwiązywać konflikty, radzić sobie ze złością oraz jak wyrażać swoje emocje. Dzięki aktywnym metodom warsztatowym wychowankowie poznawali swoje mocne strony oraz rozwijali umiejętności interpersonalne pozwalające na satysfakcjonujące kontakty z rówieśnikami i dorosłymi. Bardzo cennym aspektem programu była funkcja edukacyjno-informacyjna w zakresie profilaktyki uzależnień.

Logopedia

Zajęcia logopedyczne, które prowadzone były w trzech świetlicach („Świetlik”, „Motylek”, „Tygrysek”), zmierzały do usunięcia lub zminimalizowania zaburzeń artykulacyjnych. Obejmowały zarówno profilaktykę (zajęcia grupowe), jak i terapię logopedyczną (zajęcia w małych zespołach, parach lub indywidualne). Podczas początkowych zajęć dzieci poddawane były diagnozie logopedycznej, a następnie dla każdego z nich opracowywany był indywidualny program logoterapii. Podczas pracy z dzieckiem stosowane były ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, usprawniające aparat artykulacyjny i język, ćwiczenia rozwijające

sluch fonematyczny, ćwiczenia usprawniające i wzbogacające słownictwo oraz ćwiczenia korygujące wadę wymowy. W wielu przypadkach logopeda utrzymywał stały kontakt z rodzicami dzieci, dzięki czemu praca z dzieckiem mogła być kontynuowana w domu.

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze

Podobnie jak logopedia, również te zajęcia realizowano w trzech świetlicach („Świetlik”, „Motylek”, „Tygrysek”). Praca z dziećmi opierała się głównie na programie własnym reedukatora „Trening językowy jako sposób na pokonywanie trudności w nauce w przypadku zaburzeń percepcyjnych” oraz na „Ćwiczeniach ułatwiających naukę czytania i pisanie dla uczniów klas młodszych” Janiny Mickiewicz. Celem prowadzonych zajęć było stopniowe usuwanie wielorakich przyczyn trudności w uczeniu się – związanych z uwarunkowaniami środowiskowymi, dydaktyczno-wychowawczymi, tkwiących w samych podopiecznych. Ćwiczenia dostosowane były do indywidualnych potrzeb i możliwości dzieci. Miały stanowić skuteczną pomoc, zmierzać do zlikwidowania lub skompensowania stwierdzonych niedoborów w rozwoju psychoruchowym. Były to głównie ćwiczenia usprawniające poszczególne funkcje: wzrokową, słuchową i motorykę oraz zmierzające do wzbogacenia słownictwa dziecka.

Zajęcia komputerowe

Zajęcia komputerowe odbywały się we wszystkich świetlicach regularnie – raz w tygodniu z wykorzystaniem stacjonarnych stanowisk komputerowych. Celem tych zajęć było przygotowanie dzieci do posługiwania się komputerem i technologią informatyczną oraz uwrażliwienie ich na zagrożenia związane z nadmiernym korzystaniem z komputera. Podczas różnych form pracy rozwijano logiczne myślenie dzieci, spostrzegawczość i wyobraźnię przestrzenną a także umiejętność współpracy podczas realizowania zadań parami. Ważnym aspektem było łączenie nauki z zabawą, tak aby zajęcia były dla dzieci atrakcyjne.

Obozy i kolonie

Wyjazd na kolonie to często jedyna szansa dla podopiecznych świetlic, aby spędzili czas w środowisku zupełnie innym od codziennego. Pozostanie w mieście nierzadko oznacza wakacje spędzone na ulicy, często do późnych godzin nocnych, bez jakiegokolwiek kontroli. W roku 2016 wychowankowie świetlic przebywali na koloniach letnich w Ośrodku Wypoczynkowym w Oćwiece (50 dzieci).

Cele kolonii:

- 1) lekcja alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
- 2) stworzenie warunków do odreagowania napięć;
- 3) integracja wszystkich świetlic;
- 4) rozwijanie samodzielności;
- 5) nauka współdziałania, współpracy;
- 6) rozwijanie poczucia odpowiedzialności za siebie i innych;
- 7) relaks, wypoczynek.

Formy zajęć:

- 1) gry i zabawy na świeżym powietrzu;
- 2) wycieczki piesze ukierunkowane na poznawanie terenu;
- 3) turnieje sportowe;
- 4) zajęcia socjoterapeutyczne;
- 5) wycieczki autokarowe;
- 6) plażowanie, nauka pływania;
- 7) ogniska;
- 8) konkursy, np. konkurs czystości pokoi, miss i mister kolonii, itp.;

- 9) warsztaty kulinarne;
- 10) warsztaty malowania na szkle;
- 11) dyskoteki;
- 12) wieczór legend;
- 13) spotkanie z przyrodnikiem.

Program kolonii został opracowany w taki sposób, aby dzieciom i młodzieży dać również szansę na samodzielne zagospodarowanie czasu. Kadre kolonii stanowili wychowawcy, którzy na co dzień pracują w świetlicach, co gwarantowało dzieciom poczucie bezpieczeństwa w nowych dla nich warunkach.

Kadra i wolontariat

Podstawowym warunkiem skutecznego realizowania celów świetlicy socjoterapeutycznej bez wątpienia jest odpowiednio dobrana i przygotowana kadra (kierunkowe wykształcenie i odpowiednie podejście do wykonywanej pracy). Wychowawca świetlicy pracuje nie tylko z dziećmi (indywidualnie i grupowo), ale także z rodzicami, współpracuje w zespole wychowawców oraz z instytucjami (placówki oświatowe, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej). Świetlice prowadzi kierownik i 4 wychowawców (posiadają wykształcenie w zakresie socjoterapii). Osoby te realizowały w świetlicach program socjoterapeutyczny. Zajęcia specjalistyczne były realizowane w oparciu o plany pracy przygotowywane przez prowadzących. Raz w miesiącu odbywały się cykliczne zebrania zespołu – superwizje, podczas których omawiane były bieżące sprawy związane z funkcjonowaniem świetlic oraz zachowaniem dzieci. Pod okiem superwizora wychowawcy wspólnie rozwiązywali problemy pojawiające się zarówno w pracy z dziećmi, jak i rodzicami. Dzielili się obserwacjami oraz udzielali sobie wsparcia w wielu sytuacjach. Pracę świetlic w minionym roku kalendarzowym wspomagali także wolontariusze – uczniowie inowrocławskich szkół ponadgimnazjalnych, nauczyciele i studenci – ogółem 9 osób.

Program wczesnej interwencji „FreD Goes Net”

Program oraz jego założenia są pomysłem niemieckim. W Polsce jest on realizowany na podstawie umowy zawartej pomiędzy niemieckim koordynatorem projektu a Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii jako beneficjentem i koordynatorem po stronie polskiej. W Niemczech uczestnikami programu są osoby młode, które po raz pierwszy zostały zatrzymane przez policję w związku z przestępstwem polegającym na posiadaniu narkotyków. Proponuje im się udział w programie, który opiera się na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, mieszczącej się w ramach profilaktyki selektywnej.

Zasady koncepcji „FreD Goes Net”

Wcześniej reagować, tzn. możliwie jak najszybciej po pierwszej konsumpcji, aby w odpowiednim czasie zrealizować cele profilaktyki uzależnień (m.in. zdobycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach ryzyka, abstynencja). Wcześniej również dlatego, ponieważ np. konsumenci marihuany wśród klientów poradni dla narkomanów i poradni leczenia uzależnień szukają specjalistycznej pomocy dopiero po ok. 6 latach zażywania narkotyku.

Krótko i trafnie, ponieważ oczekuje się, że tylko krótka oferta, ukierunkowana na uczenie się, zostanie zaakceptowana przez grupę docelową. Ponadto w opiece medycznej uwzględniono wyniki badań na temat krótkiej interwencji wobec osób z zaburzeniami wynikającymi z zażywania narkotyków bądź ryzykiem ich wystąpienia. Według nich już dzięki krótkim interwencjom można było osiągnąć wyniki regulujące zażywanie bądź wspierające zdrowie.

Dobrowolnie – oferta powinna być dobrowolna, ponieważ w przeciwieństwie do sądowego przymusu (np. nakaz sądu) właśnie jako taka zapewnia lepsze warunki do osiągnięcia celu. Nie można przy tym przeoczyć faktu, że ze względu na bycie notowanym po raz pierwszy

przez policję, jak i aż do decyzji prokuratora o zawieszeniu „otwartego” postępowania karnego, istnieje pewna „sytuacja przymusu”, która powinna być wykorzystana przy proponowaniu pomocy.

Procedura kierowania do programu w Polsce

Po odnotowaniu przez jedną z instytucji (szkołę, policję, szpital) faktu używania alkoholu bądź narkotyków, młody człowiek był kierowany do programu przez pedagoga lub policjanta. Skierowanie polegało na tym, że osoba kierująca informowała jedynie nastolatka o możliwości udziału w programie, który może złagodzić konsekwencje jego postępowania. O programie byli poinformowani również rodzice. Następnie młoda osoba otrzymywała ulotkę informacyjną wraz z telefonem kontaktowym. Jeśli kandydat wyraził zgodę, mógł już na komendzie lub w szkole pozostawić pisemną deklarację, że zgłosi się do programu. Policjant prowadzący postępowanie dołączał taką deklarację do dokumentacji, która zgodnie z procedurami trafiała do sądu rodzinnego lub prokuratora. Jeśli pierwsze odnotowanie miało miejsce w szkole, pedagog traktował deklarację jako akt dobrej woli i chęci zmiany postępowania. Po otrzymaniu ulotki dalsza inicjatywa należała już do młodego człowieka. Program miał charakter anonimowy – okazanie zaświadczenia o ukończeniu zajęć pozostawało w gestii uczestnika programu.

W Inowrocławiu podjęto próbę pracy w zakresie tego programu. Wszczęto procedurę realizowaną na zasadach sprawdzonych w Polsce.

Scieżka dostępu	Szkoła	Policja	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Oddział Terapii Uzależnień	Służba zdrowia	Rodzice	Razem
Liczba	2	8	2	2	-	-	14
Zakwalifikowani	2	7	2	2	-	-	13
Niezakwalifikowani	-	1	-	-	-	-	1

Pracę ukończono z jedną grupą liczącą 6 osób, kolejna grupa (7 osób) została przeniesiona do realizacji w 2017 r.

W projekcie wzięła udział młodzież w wieku 14 – 17 lat:

- 11 lat – 1 osoba nie zakwalifikowana z powodu wieku (osobie tej zaproponowano inną metodę pracy),
- 14 lat – 1 osoba,
- 15 lat – 5 osób,
- 16 lat – 6 osób,
- 17 lat – 1 osoba.

W przypadku 10 osób odnotowano używanie alkoholu, natomiast 3 – thc / marihuany.

Trudności w implementacji programu w Inowrocławiu są związane z następującymi czynnikami:

- 1) brak realnych działań ze strony partnerów w programie, pomimo deklaracji współpracy;
- 2) bagatelizowanie skali problemu;
- 3) trudności w zidentyfikowaniu młodego człowieka używającego środków psychoaktywnych w związku z niewystarczającymi kompetencjami / wiedzą w tym zakresie;
- 4) trudności we współpracy z rodzicami – opór ze strony rodziców, zaprzeczanie istnieniu problemu, brak zgody na uczestnictwo dziecka w programie;
- 5) postrzeganie współpracy w realizacji programu jako wykraczającej poza zakres obowiązków pracowniczych lub statutowych instytucji;
- 6) ograniczenia spowodowane biurokracją;

- 7) brak możliwości realnej współpracy w programie ze względu na aktualnie wykonywane zadania.

Pomoc prawna

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 30 grudnia 2016 r. w Ośrodku Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Inowrocławiu udzielono pomocy prawnej w 78 przypadkach – zwykle 2 osobom w każdy piątek przez 47 tygodni. O pomoc prawną zwracały się głównie (69 razy) kobiety – żony lub matki alkoholików bądź narkomanów. Z pomocy prawnej skorzystało 9 mężczyzn. W 2016 r. przygotowano projekty 20 pism procesowych w sprawach cywilnych:

- 1) 3 pozwy o rozwód;
- 2) 3 wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych;
- 3) 2 pozwy o eksmisję;
- 4) 2 pozwy o alimenty;
- 5) 2 wnioski małżonka o nakazanie wypłacania mu części emerytury drugiego małżonka;
- 6) wniosek o powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem;
- 7) wniosek o zmianę orzeczenia dotyczącego wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem;
- 8) wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej;
- 9) sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu elektronicznym;
- 10) wniosek o ubezwłasnowolnienie całkowite;
- 11) pismo procesowe w sprawie o podział majątku;
- 12) pismo procesowe w sprawie o podwyższenie alimentów;
- 13) pismo procesowe, w którym zajęto stanowisko co do wniosków opinii biegłego sądowego.

Przygotowano 10 projektów pism adresowanych do wierzycieli osób zwracających się o pomoc prawną. Dotyczyły one w szczególności rozłożenia zadłużenia na raty, odmowy zapłaty jako nieuzasadnionej lub z powodu przedawnienia roszczenia, prośby o informację o wysokości zadłużenia, zwrotu nadpłaty.

Przygotowano 6 projektów pism w toku postępowań egzekucyjnych, wnosząc m.in. o doręczenie postanowienia o zakończeniu egzekucji, o rozliczenie dokonanych wpłat, podając aktualny adres dłużnika.

Ponadto przygotowano projekty pism w sprawach zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego, projekt wniosku o przyznanie pobytu w mieszkaniu chronionym, projekt pisma w sprawie odmowy przyznania świadczenia osobie niepełnosprawnej, projekt odwołania od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Ustnie udzielone porady prawne dotyczyły m.in.:

- zasad odpowiedzialności finansowej za zobowiązania członków rodziny,
- przesłanek pozbawienia władzy rodzicielskiej,
- przesłanek ograniczenia władzy rodzicielskiej,
- możliwości prawnych ustanowienia rodziny zastępczej,
- obowiązku alimentacyjnego rodziców wobec dzieci,
- przesłanek podwyższenia alimentów na wspólne małoletnie dziecko,
- zasad uregulowania kontaktów z małoletnim dzieckiem,
- przesłanek odpowiedzialności karnej za uporczywe nękanie (stalking),
- znamion przestępstwa znęcania się nad osobą najbliższą,
- stosowania środków wychowawczych wobec nieletnich,
- zasad odpowiedzialności osób zobowiązanych do ochrony mienia,
- przesłanek i konsekwencji dobrowolnego poddania się karze,

- celowości zaskarżenia wyroku zaocznego,
- skutków prawnych prawomocności orzeczenia sądowego,
- przesłanek ubezwłasnowolnienia,
- przedawnienia roszczenia z umowy kredytu,
- odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkodawcy,
- sposobu i zasadności odrzucenia spadku,
- sposobów stwierdzenia nabycia spadku,
- zasad doliczania darowizn na poczet zachowku,
- ustanowienia rozdzielności majątkowej między małżonkami,
- przesłanek do nakazania wypłacania małżonkowi części wynagrodzenia drugiego małżonka,
- przesłanek orzeczenia rozwodu,
- przesłanek i konsekwencji orzeczenia separacji,
- podziału majątku po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej;
- zasad rozliczenia nakładów na majątek odrębny jednego z małżonków,
- przesłanek orzeczenia eksmisji,
- przesłanek przyznania lokalu socjalnego,
- przesłanek ubiegania się o mieszkanie chronione,
- sposobu zawarcia umowy najmu okazjonalnego,
- przesłanek zwolnienia od kosztów sądowych,
- przesłanek orzeczenia przymusowego leczenia odwykowego,
- możliwości polubownego załatwienia sporu o zapłatę,
- przesłanek tzw. upadłości konsumenckiej,
- pomocy postpenitencjarnej,
- zasad ustalania wysokości dochodu dla uzyskania świadczeń z pomocy społecznej,
- zasadności i sposobu odwołania od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- przesłanek wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego.

III. Profilaktyka wskazująca

Są to działania skierowane do jednostek lub grup wysokiego ryzyka. Celem jej jest zapobieganie rozwojowi uzależnienia od substancji psychoaktywnych, przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji społecznej. Głównie jest to terapia indywidualna, terapia grupowa, terapia rodzinna, treningi umiejętności, wywiad motywujący oraz terapia poznawczo-behawioralna.

Oddział Terapii Uzależnień, Profilaktyki Problemowej i Szkoleń

W okresie sprawozdawczym z pomocy w Oddziale Terapii Uzależnień Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień skorzystało 785 osób – 368 kobiet i 417 mężczyzn, w tym 13 osób nieletnich. Ogółem terapeuci przeprowadzili 2613 sesji indywidualnych i spotkań grupowych. Najliczniejszą grupę odbiorców stanowiły osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków (442), osoby współuzależnione (79) oraz członkowie rodzin osób uzależnionych (64). Po poradę zgłaszali się także rodzice z problemami wychowawczymi związanymi z uzależnieniem dziecka, deficytami w zakresie umiejętności komunikacji z dzieckiem będącym w okresie adolescencji bądź zaburzeniami zachowania dziecka wynikającymi z choroby (43 osoby) oraz osoby cierpiące na zaburzenia nastroju, zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia lękowe i zaburzenia osobowości (56). Mniej licznie korzystały

z pomocy osoby nadużywające alkoholu i narkotyków (31), osoby z syndromem DDA² (13), młodzież (14), małżeństwa (14). Nadal bardzo rzadko z pomocy korzystały ofiary (7) i sprawcy przemocy (2). Łącznie przeprowadzonych zostało 388 konsultacji, 1427 sesji terapii indywidualnej dla 140 osób, 188 spotkań grupowych z udziałem 118 osób. Z pomocy psychologicznej skorzystało 21 osób w trakcie 113 sesji indywidualnych, z pomocy psychiatrycznej 104 osoby (165 konsultacji), z terapii par 14 osób (34 sesje małżeńskie). W okresie sprawozdawczym praca z kierowcami, którzy utracili prawo jazdy w związku z prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu, prowadzona była w toku spotkań indywidualnych w cyklu 6 spotkań z terapeutą. Przyczyną zmiany były duże odstępy czasowe zgłoszeń indywidualnych, co skutkowało by mogło wydłużeniem oczekiwania na udział w zajęciach grupowych. Ogółem zgłosiło się 9 kierowców, przeprowadzonych zostało 38 spotkań indywidualnych.

Spośród pacjentów Oddziału Terapii Uzależnień Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień 35 osób zostało skierowanych na oddziały detoksykacyjne oraz stacjonarne leczenie odwykowe. Wskazaniem do takiej formy leczenia był zły stan psychosomatyczny bądź brak umiejętności dotrzymywania warunków kontraktu terapeutycznego w trybie ambulatoryjnym, głównie przez łamanie abstynencji. Placówki, do których wystawiono skierowania, to: Szpital dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w Świeciu, Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych „Dziekanka” w Gnieźnie, Oddział Terapii Uzależnień w Starych Juchach, Oddział Terapii Uzależnień z Pododdziałem Detoksykacyjnym w Szpitalu w Radziejowie, Ośrodek Readaptacji Stowarzyszenia „Solidarni Plus” Eko Szkoła Życia w Wandzinie, Całodobowy Ośrodek Terapii Uzależnień „TO TU” w Karnicach, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu – Oddział Terapii Krótkoterminowej oraz Ośrodek Terapii Odwykowej Uzależnień, Katedra i Klinika Psychiatrii w Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy – Oddział Leczenia Uzależnień od Alkoholu oraz Oddział Zaburzeń Lękowych i Afektywnych, Centrum Medyczne „Gizińscy” w Bydgoszczy – Oddział Psychiatryczny Dzienny.

Z porad i konsultacji telefonicznych skorzystało 145 osób, w tym 70 kobiet i 75 mężczyzn. Głównym tematem rozmów był problem alkoholowy lub narkotykowy bliskiej osoby. Zainteresowani pytali głównie o formy i metody leczenia oraz placówki, w których mogliby uzyskać pomoc. Kierowcy, którzy utracili prawo jazdy za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, pytali o możliwość uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych. Rodzice małych dzieci byli zainteresowani poradą w sprawach wychowawczych, terapią rodzinną lub terapią par. Pozostałe telefony dotyczyły uzależnienia od hazardu, zakupów, internetu.

Edukacja publiczna – szkolenia, wykłady, prelekcje

W ramach nawiązanej współpracy z Kujawskim Centrum Kultury zespół terapeutyczny zrealizował cykl wykładów w Niebieskiej Kamienicy Kujawskiego Centrum Kultury mieszczącej się przy ulicy Kasztelańskiej 22. Wykłady odbywały się w ostatnią środę miesiąca, począwszy od marca 2016 r. Wygłoszone zostały 4 wykłady:

- 1) „Skuteczna komunikacja”;
- 2) „Depresja i próby samobójcze młodzieży”;
- 3) „Jak sobie radzić ze stresem”;
- 4) „Kobiece pułapki alkoholizmu”.

Ogółem z tej formy edukacyjnej skorzystało 38 osób.

---

² Dorosłe Dzieci Alkoholików

Ponadto przeprowadzone zostały szkolenia dla Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w których wzięło udział 28 osób. Tematyka zajęć to:

- 1) „Pierwszy kontakt z ofiarą przemocy w rodzinie”;
- 2) „Skuteczna komunikacja”;
- 3) „Dopalacze – świadomy wybór”.

W ramach współpracy ze szkołami zrealizowane zostały wykłady i warsztaty:

- 1) dla rodziców – „Sposoby radzenia sobie w sytuacji konfliktowej” oraz „Dopalacze – nowe zagrożenia”, w których uczestniczyło 129 osób;
- 2) dla nauczycieli – „Dopalacze – nowe zagrożenia”, z udziałem 48 osób.

Dla rodziców dzieci ze świetlicy socjoterapeutycznej „Świetlik” zorganizowane zostały warsztaty „Dobra opieka daje moc”, w których udział wzięły 3 osoby.

Zespół realizatorów działań profilaktycznych aktywnie włączył się w konferencję „Cyberprzemoc, narkotyki! Czy można ich uniknąć?” zorganizowaną przez Komendę Powiatową Policji w Inowrocławiu, w trakcie której wygłoszone zostały prelekcje dla młodzieży, rodziców i nauczycieli. Uczestniczyło w nich 100 osób.

Wydatki - dział 851 rozdział 85153 i 85154 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.

Dział	Rozdział	§	Wydatki	Opis
851	85153	4010	45 841,75	wynagrodzenia osobowe
		4040	3 166,49	dodatkowe wynagrodzenie roczne
		4110	8 470,19	składki ZUS
		4120	1 137,75	składki na Fundusz Pracy
		4210	7 999,91	zakup materiałów i wyposażenia
		4300	23 908,22	zakup pozostałych usług
		4440	1 641,00	odpis na ZFSS
RAZEM			92 165,31	
851	85154	3020	200,00	wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń
		4010	734 952,68	wynagrodzenia osobowe
		4040	49 527,65	dodatkowe wynagrodzenie roczne
		4110	139 821,81	składki ZUS
		4120	11 164,70	składki na Fundusz Pracy
		4170	206 065,00	wynagrodzenia bezosobowe
		4210	75 264,04	zakup materiałów i wyposażenia (m.in. remonty, materiały profilaktyczne, edukacyjne, pomoce dla dzieci, itp.)
		4220	30 541,63	zakup żywności
		4260	32 302,57	zakup energii elektrycznej, ciepłej, wody
		4270	16 543,43	zakup usług remontowych
		4280	245,00	zakup usług zdrowotnych
		4300	187 077,65	zakup pozostałych usług (warsztaty psychoedukacyjne, szkolenia, koszty sądowe, usługi psychiatryczne, kampanie, itp.)
		4360	6 860,30	zakup usług telekomunikacyjnych
		4400	17 394,96	opłaty czynszowe
		4410	4 318,62	podróże służbowe
		4430	2 696,00	różne opłaty i składki

		4440	18 010,00	odpis na ZFŚS
		4480	3 762,00	podatek od nieruchomości
		4520	2 514,76	opłata na rzecz budżetów JST
		4700	2 739,34	szkolenia pracowników
RAZEM			1 542,002,14	
OGÓŁEM rozdział 85153 i 85154			1 634 167,45	

Przewodniczący Rady Miejskiej Inowrocławia

Tomasz Marcinkowski